

2. januar 2012

Særlige problemstillinger ved revision af pengeinstitutters årsregnskaber for 2011

Den igangværende krise i international økonomi har indflydelse på de danske pengeinstitutter. FSR – danske revisorer's Finansielle Udvalg (FINU) har fundet anledning til, gennem dette notat, at vejlede foreningens medlemmer om nogle af de revisionsmæssige overvejelser, krisen kan give anledning til i relation til revision af årsregnskaber for pengeinstitutter, som i større eller mindre grad er påvirket af krisen.

Notatet skal ses som et supplement til gældende love, bekendtgørelser og revisionsstandarder m.v. samt Finanstilsynets orienteringsskrivelser ("julebreve"). Formålet er alene at kommentere på udvalgte problemstillinger i forbindelse med årsafslutningen for 2011.

I notatet behandles:

1. Oplysninger i årsrapporten
2. Overvejelser om going concern
3. Revisors konklusion

1. Oplysninger i årsrapporten

Regnskabsreglerne stiller krav om beskrivelse af usikkerheder ved indregning og måling samt en beskrivelse af virksomhedens forventede udvikling, herunder særlige forudsætninger og usikre faktorer, samt af særlige risici, herunder forretningsmæssige og finansielle risici, som virksomheden kan påvirkes af.

Det er væsentligt, at instituttets ledelse udarbejder disse beskrivelser, så de nøje afspejler den situation, det enkelte institut befinder sig i. Beskrivelsernes omfang og detaljeringsgrad må forventes at variere fra institut til institut. Eksempelvis kan likviditetssituationen ved refinansiering af statsgaranterede obligationer, going concern forudsætningen i almindelighed og risikoen på kreditporteføljen være væsentlige at beskrive. Herunder bør der kommenteres på særlige brancher, hvor pengeinstituttet er særligt eksponeret, eksempelvis landbrug eller

FSR – danske revisorer
Kronprinsessegade 8
DK - 1306 København K

Telefon +45 3393 9191
fsr@fsr.dk
www.fsr.dk

CVR. 55 09 72 16
Danske Bank
Reg. 9541
Konto nr. 2500102295

ejendomme, eller større enkeltengagementer, som instituttet er afhængig af udviklingen i.

Side 2

For mange pengeinstitutter bør det overvejes at inkludere en redegørelse for basiskapitalens sammensætning og instituttets solvensmæssige overdækning i kr. (forskellen mellem den aktuelle basiskapital og det individuelle solvensbehov), da dette i nogle situationer kan medvirke til at øge regnskabslæsers forståelse for instituttets økonomiske situation. Da det individuelle solvensbehov ikke lader sig revidere bør en sådan redegørelse fremgå af ledelsesberetningen.

Der bør endvidere medtages en verbal beskrivelse af den mulige påvirkning fra fremtidige regelændringer, såfremt dette vurderes at være en væsentlig risiko for instituttet. Det kan eksempelvis dreje sig om den af Finanstilsynet varslede opstramning af regnskabsreglerne for nedskrivninger, effekten af Basel 3 reglerne eller lignende.

Væsentlige forudsætninger, usikkerheder m.v., som er beskrevet i ledelsesberetningen, skal gengives i noterne, således at de underlægges revision. Det anbefales, at disse forhold beskrives i én note, så oplysningerne fremgår samlet. Således skal følgende forhold gengives både i ledelsesberetning og i noterne, når de er væsentlige for forståelsen af regnskabet:

- Forudsætninger for og usikkerheder vedrørende going concern, herunder risikoen for manglende opfyldelse af lovgivningens krav til kapital, herunder Finanstilsynets krav til individuel solvens, og likviditet
- Usikkerheder ved indregning og måling, herunder særligt udlån og garantier
- Andre usædvanlige forhold i årsrapporten
- Efterfølgende begivenheder

2. Overvejelser om going concern

Instituttets ledelse skal dokumentere, at årsrapporten med rimelighed kan aflægges med fortsat drift for øje. Revisor skal i forbindelse med revisionen vurdere ledelsens dokumentation for virksomhedens evne til at fortsætte driften. Revisor skal i sin vurdering anvende den samme periode, som den daglige ledelse har anvendt ved udførelsen af sin vurdering som krævet i den relevante regnskabsmæssige begrebsramme.

I de internationale regnskabsstandarder (IFRS) fastsættes kravet til ledelsens going concern-vurdering således, at et regnskab skal aflægges med fortsat drift for øje, medmindre ledelsen har intention om at likvidere enheden eller ophøre med driften eller der ikke er et realistisk alternativ dertil. Ledelsen skal mindst inddrage en periode på 12 måneder fra balancedagen, men er ikke nødvendigvis begrænset til denne periode. Kravet går igen i lov om finansiel virksomhed §188, stk. 1, nr. 4.

I henhold til ISA 570 skal perioden for revisors vurdering udgøre mindst 12 måneder fra balancedagen. For perioden derefter skal revisor forespørge ledelsen om dens kendskab til begivenheder eller forhold, der kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften. For perioden efter 12 måneder skal der være betydelige indikationer på problemer med fortsat drift, før revisor skal overveje at foretage yderligere handlinger.

Er der betydelige indikationer på problemer skal revisor tage stilling til ledelsens planer, om det er sandsynligt, at udfaldet af disse planer vil kunne forbedre situationen, og om ledelsens planer efter omstændighederne er gennemførlige. Der skal endvidere indhentes en skriftlig udtalelse, for eksempel som led i ledelsesklaeringen fra den daglige ledelse. I visse tilfælde vil revisor skulle modificere påtegningen (supplerende oplysning eller forbehold), uanset at forholdet ligger udover 12 måneder fra balancedagen.

En række institutter vil skulle indfri statsgaranteret finansiering – eller anden finansiering – både i 2012 og 2013.

Revisor skal i den forbindelse vurdere, hvorvidt instituttet – baseret på de af ledelsen opstillede forudsætninger - må antages at være i stand til at indfri denne finansiering, eksempelvis via Nationalbankens låneordninger, ved at nedbringe sin balance eller ved at søge ny likviditet/finansiering.

Revisors overbevisning kan opnås ved gennemgang af dokumenter udarbejdet af pengeinstituttet, eksempelvis:

- en budgetteret balance pr. indfrielsestidspunkt(-erne), og
- en plan for opnåelse af ny likviditet/finansiering

Jf. bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter, der trådte i kraft 1. januar 2011, stilles der krav om, at der i institutterne skal foreligge en likviditetspolitik, herunder en beredskabsplan i tilfælde af utilstrækkelig eller manglen-

de likviditet. I bilag 4 til bekendtgørelsen er de detaljerede krav til politikken angivet.

Side 4

Revisor skal som led i vurderingen af going concern gennemgå forventningerne under hensyntagen til instituttets strategi (vækstplaner/nedbringelse af balance) og gennemgå den vedtagne likviditetspolitik, med henblik på at vurdere, om revisor finder det sandsynligt, at instituttet kan fremskaffe den nødvendige finansiering.

Ligeledes skal ledelsen og revisor vurdere risikoen for, at Finanstilsynet kan fastsætte et højere solvenskrav end det af instituttet fastsatte individuelle solvensbehov. Afhængig af risikoen herfor må revisor fastlægge omfanget af det arbejde, der skal danne baggrund for revisors risikovurdering.

3. Revisors konklusion

På basis af den udførte revision skal revisor vurdere, hvorvidt årsregnskabet giver et retvisende billede i overensstemmelse med de relevante regnskabsregler samt vurdere, hvorvidt oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet. Revisor skal herunder vurdere, hvorvidt pengeinstituttet i årsrapporten har givet tilstrækkelige oplysninger om pengeinstituttets risici samt om den fremlagte dokumentation understøtter, at det er relevant at benytte going concern-forudsætningen.

For visse pengeinstitutter kan beskrivelsen af de i afsnit 1 nævnte forhold være af afgørende betydning for regnskabslæseres vurdering af årsregnskabet, og revisor skal i så fald henvise til denne beskrivelse i en supplerende oplysning i revisionspåtegningen, jf. ISA 706.

I helt særlige tilfælde, hvor det efter revisors opfattelse ikke er godtgjort at going concern forudsætningen kan anvendes, eller der mangler oplysninger i årsregnskabet om risici og usikkerheder mv. for at give et retvisende billede, herunder vedrørende måling af udlån m.v. samt going concern, skal revisor tage forbehold i revisionspåtegningen på årsregnskabet. Endvidere skal revisor vurdere sin eventuelle rapporteringsforpligtelse overfor Finanstilsynet i henhold til lov om finansiel virksomhed.

Den aktuelle økonomiske situation giver særlige udfordringer for såvel ledelse som revisor i relation til aflæggelsen henholdsvis revisionen af årsregnskaberne. Under forhold som de nuværende skal revisor i særlig grad udvise professionel

skepsis og forholde sig kritisk til ledelsens regnskabsmæssige skøn. Gennem en rettidig og konstruktiv dialog med ledelsen om disse forhold opnås sædvanligvis den bedste løsning.

Side 5

2. januar 2012

FSR – danske revisorer's Finansielle Udvalg